

2009, Mart, 26,

AKP, CHP ve Umutsuzluk önde gidiyor

AKP yüzde 47.9'u, CHP yüzde 23.5'i yakaladı ama halkın yüzde 49'u partilerden umutsuz¹

KONDA'nın araştırmasına göre İl Genel Meclisi bazında AKP'nin oyları yüzde 47.9'a, CHP'ninki yüzde 23.5'e, MHP'ninki yüzde 14.3'e çıktı. 'Yarın genel seçim olsa' sorusuna seçmenin yüzde 51.8'i 'AKP', yüzde 22.9'u da 'CHP' yanıtı veriyor Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçimlerinde AKP oyları yüzde 48.9'a, CHP oyları ise yüzde 33.1'e yükselmiş görünüyor. Ancak seçmen umutsuz. Vatandaşların yüzde 26'sı 'Bu sorunlar sürer gider', yüzde 23'ü ise 'Yeni parti lazım' diyor

Bu yazıda, KONDA'nın NTV için yaptığı, 'Yerel Seçimlerde Siyasal Eğilimler Araştırması'nın bazı bulgularını vereceğim. Yaşım nedeniyle olacak, bilgilerin geleceğe taşınmasında bilgisayara henüz güvenemiyorum; bana sadece beyaz kâğıt üzerine basılan bilgiler ileriye kalabilir gibi geliyor! Bu düşünceyle, araştırmanın sahibi NTV'den izin alarak, bulguların ulaşılabilir duruma gelmelerini sağlamak istedim.

KONDA son aylarda, sadece dört (İstanbul, İzmir, Mersin ve Diyarbakır) büyükşehirde ve Türkiye genelinde siyasal eğilim araştırması yaptı. Bu dönemde araştırma sonucu soran dostumuz, müşterimizden daha fazlaydı.

Araştırmanın tanıtımı

'Yerel Seçimlerde Siyasal Eğilimler Araştırması'nın alan çalışması, 53 ilin, 247 ilçesinde 426 mahalle ve köyde 7 bin 615 kişiyle, 14-15 Mart günlerinde hanelerde yüz yüze görüşülerek gerçekleştirilmiştir, denetimler 17 Mart'a kadar sürmüştür.

Bildiğimiz ve elimizden geldiğince araştırmanın her noktada kurallara uygun olarak gerçekleştirilmesine çalıştık. Sandık doğrulamazsa, kabahat bizdedir. Üç gün sonra sandıklardan çıkacağını öngördüğümüz sonucun sayısal ifadesini sayfadaki tablo ve grafiklerde görmektesiniz.

Genel özellikler

Anket sonuçları, seçmenimizin soğukkanlı ve bilinçli olduğunu; olayları, siyaset adamlarının söylediklerini ve gelişmeleri doğru, tutarlı ve gerçekçi biçimde değerlendirdiğini göstermektedir.

¹ Bu metin, 26.03.2009 tarihli radikal

Anket bulguları, her parti için geçerli tek ölçü vermemektedir, bu nedenle bulgular, her parti için ayrı ayrı ele alınıp değerlendirilmelidir.

Özellikle kentleşmiş, nüfusu 100 bini geçmiş yerlerde, adayların oy sonucuna etkisi bu seçimlerde biraz daha azalmıştır.

Sayılar genel bakış

Sayıların yorumuna geçmeden, tabloların genel görüntüsüne bakmak yararlı olacaktır:

Üç büyük partinin (AKP, CHP ve MHP) oyları, 2004 yerel seçimlerine göre, konumlarını değiştirmeyecek ölçüde ve ortalama olarak aynı oranda (yüzde 4.5 çevresinde) artmıştır. Bu husus değerlendirilirken, 2004 seçimlerinde SHP'nin özellikle büyükşehirlerdeki oyunun bir kısmının şimdi CHP'ye döndüğünü hatırlamalıyız.

İl Genel Meclisi seçimlerinde, iki büyük partinin (AKP ve CHP) oy oranları toplamı, 2004'teki yüzde 59.9'dan yüzde 71.4'e çıkmaktadır.

Büyük partilerdeki bu artış, diğer partilerin küçüldüğünü göstermektedir. Gerçekten, DTP ve SP (yüzde 5 çevresindeki) durumlarını korumakla birlikte, 2004 İl Genel Meclisi seçimlerinde DSP, DP, ANAP, GP ve diğer partilerin aldıkları toplam oy yüzde 20.5'tan yüzde 7'nin altına düşmektedir.

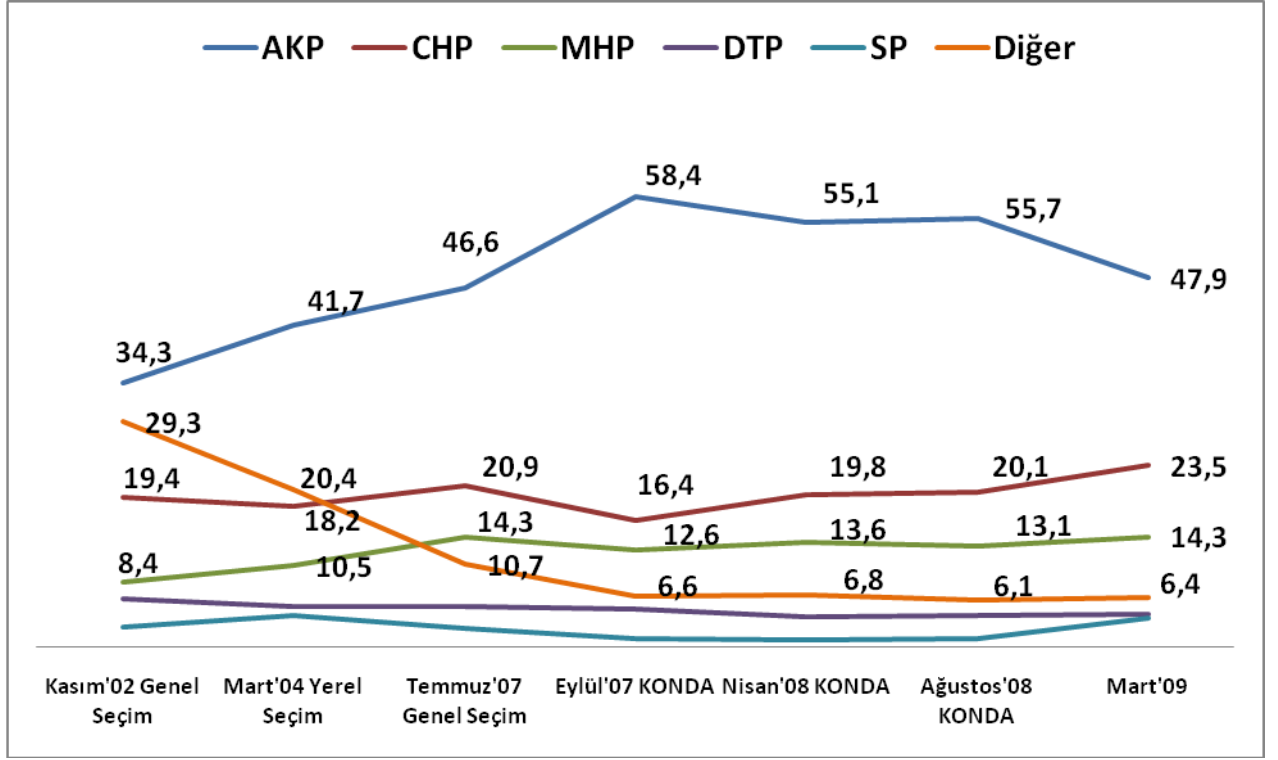
29 Mart'ta milletvekili seçimi yapılsaydı tablo ve grafikte görüldüğü gibi seçmenlerin yüzde 51.8'i Ak Parti'ye oy verecekti.

Oysa yerel yönetimler seçimleri için bu oran 2.9 ile 7.2 daha düşük çıkmıştır. Bu fark iktidar lehine ve aleyhine iki nedenden ortaya çıkmaktadır: Ak Parti'nin lehinde sonuç veren neden, bu partinin hemen her yerde seçimlere katılmakta oluşudur. Her seçim çevresinde, seçime katılan bir partinin oyu, bazı yerlerde seçime katılmayan diğer partilere göre artmaktadır.

Buna karşın adayların beğenilmemesi, parti merkezinin belirlediği adaylara karşı örgütten rakiplerin aleyhte çalışması nedeniyle de yerel yönetim seçimlerinde milletvekili seçimine göre oy azalmaktadır. Bu farklar bundan önceki seçimlerde görülmüştür.

Küçük partilerin daha da küçülmesinin önemli siyasal sonuçlarını, gerçek sayıları göreceğimiz üç, dört gün sonra, değerlendirmeliyiz.

Grafiğe bakalım: Yaptığımız araştırmalarda deneklere, "Yarın milletvekili seçimi olsa oyunuzu kime hangi partiye verirdiniz?" sorusunu sormaktayız. Son araştırmada da, "Bu seçim genel milletvekili seçimi olsaydı" diye soru tekrarlanmıştır. 2007 seçiminden sonra yapılan araştırmaların verilerine göre hazırlanmış milletvekili seçimi eğilimlerini 'Oy oranları çizgisi' başlıklı grafikte topladık.

Bana göre bu grafik, siyasal durumumuzu özetlemektedir: Partilerin birbirlerine göre durumu değişmemektedir, iktidar partisi yerli yerinde oturmaktadır. Bu durumun nedenlerinden biri kutuplaşmadır.

Kutuplaşma

KONDA, 22 Temmuz seçimini izleyen aylardan beri, kutuplaşmanın arttığını haber vermektedir. 'Kutuplaşma', kişilerin toplumsal ve siyasal konularda, kişisel deney ve bilgisine başvurmadan, siyasal liderinin veya partisinin o günlerde söylediklerine uygun biçimde düşünmesi ve davranmasıdır.

Kutuplaşma sarmalına girmiş kişiler toplumsal konularda kendi akıllarının yönetiminde değildirler. Sınırlı konularda her zaman belli oranda kutuplaşma her toplumda olabilir. Ancak bu çembere girenler yüzde 40-50'yi aştığı zaman toplum için tehlike başlar. Bizde kutuplaşmanın esir aldığı kişilerin oranı -farklı kabullere göre değişmekle birlikte- yüzde 70'in altında değildir. Acı olan, yetişmiş, akli başında sayılacak kesimin, kutuplaşmanın çemberi içine sıkışmış olmasıdır.

AKP

a) AKP, her coğrafyada, farklı özellikleri ve kimlikleri bulunan gruplar da dahil bütün kesimlerden, kendi ortalamasından çok uzak olmayan oranda oy almaktadır. Bu bulgu AKP'nin, tam bir kitle partisine dönüşmüş olduğunu göstermektedir.

b) AKP, eğitim, gelir, hane halkı sayısı ve diğer göstergeler bakımından toplumun orta ve alt kesiminden, günümüzün 'güçsüzlerinden', başka deyişle mağdurlardan ortalamasından fazla oy almaktadır.

c) AKP'nin inanç ve geleneklere (toplumsal değerlere) bağlı politikalarından kuşku duyanlar ile bazı iktidar sahiplerinin düzey noksanlıklarından rahatsız olanlar, bu seçim öncesinde 'AK Parti'nin oyları azalmalı' mücadelesini kazanmak için, her çevreyle işbirliği yapmışlardır. Bu işbirliğinin tarihi ve başlıca ortağının CHP olması doğaldır. Son iki ayda ortaklar arasına Saadet Partisi'nin de girmesinin şaşırtıcı fakat etkisiz olduğu anlaşılmaktadır.

CHP

a) CHP oyu geçen milletvekili seçimleriyle ve yerel seçimlere göre özellikle büyükşehirlerde artmıştır. AKP'den kuşkulu ve rahatsızların, çaresizlik içinde verdikleri oy, bu artışı açıklayan başlıca etkidir. CHP'nin almakta olduğu oy oranının kaynağı ve artış nedenleri herhalde önümüzdeki haftaların başlıca konusu olacaktır.

b) CHP'nin çok dar ve belirgin bir alanda, eğitilmiş, geliri yüksek kesimlerdeki sıkışıklığı sürmektedir. Oyunun yüzde 60'dan fazlası büyükşehirlerden gelmektedir.

Bazı bulgular

a) Kürt asıllı yurttaşlarımızın birinci partisi AKP'dir. Bu gerçek Kürtlerin sonuç alacakları yerlerin çoğunda (örneğin Diyarbakır'da) DTP'yi destekledikleri gerçeğiyle çelişmemektedir. Toplamda, etnik kimliğini Kürt olarak niteleyen deneklerin yüzde 27'si DTP'ye oy verirken yüzde 35'i AKP'ye oy vermektedir. Güneydoğu ve Ortadoğu Anadolu bölgelerinde AKP oyların yüzde 40'a yakını alacaktır.

b) Deneklere "Türkiye'nin en önemli ve en acil sorunlarını hangi parti çözer" sorusu sorulmuştur. Deneklerin yüzde 26'sı 'Bu sorunlar sürer, gider' derken yüzde 23'ü de 'Yeni parti lazım' demektedir. Yani seçmenin yarısı seçimlere gidilirken bile siyasetten umutsuzdur. Verilen cevaplarda 'AKP çözer' diyenler yüzde 33, 'CHP çözer' diyenler ise yalnızca yüzde 8'dir.

Bu bulgunun bir başka ilginç noktası, seçmenlerin oy verdikleri partiye olan güven ve inançlarını ortaya çıkarmasıdır. AKP seçmeninin yüzde 70'i oy verdiği partisinin en önemli sorunları çözebileceğine güvenerek oy verirken, bu oran CHP seçmeninde yüzde 39'dur.

CHP seçmenlerinin yüzde 33'ü, MHP seçmenlerinin yüzde 25'i, AKP seçmenlerinin yüzde 10'u "Sorunları çözebilmek için yeni parti lazımdır" demektedir.

Ekonomi etkisiz mi?

‘Oy oranları çizgisi’ grafiğini anlatırken söylediğim gibi, “Yarın milletvekili seçimi olsa?..” sorusunu değişik araştırmalarda sormuştuk. Bu çalışmalarda, 22 Temmuz sonrası AKP’nin yükseldiğini belirlemiştik. Ancak son üç dört ayda biraz düştüğünü saptamıştık. Biz dramatik olmayan bu hafif kırılmanın küresel ekonomik krize bağlı olduğunu düşünüyoruz.

Oy verenleri etkileyen en önemli etkenin ekonomi olduğu bilinmektedir. Bu araştırmada da, deneklerin ekonomi hakkında düşüncelerini ortaya koyacak sorular bulunmaktaydı. Vardığımız sonuç şudur: Toplum, sorunların farkındadır, 22 Temmuz’dan sonra ekonominin -‘işlerin’- iyiye gitmediğini görmektedir; işsizliğin arttığını, üretimin daraldığını ve yolsuzlukları bilmektedir; buna karşı AKP’nin oyunu düşürmemiştir! Niçin?

Gerçekten seçim bu sonucu verirse, -vereceğine güveniyorum- hepimiz, AKP, CHP, MHP ve diğer partilere oy vermiş -veya seçimlere katılmamış olan- bütün yurttaşlar bu soruyu cevaplamaya çalışmalıdır. Halk ne düşünüyor, nelerin değişmesini istiyoruz, neleri korumaya kararlıyız?

İl Genel Meclisi Üyeleri Seçimi			
Partiler		2004	2009
		Seçim	Anket
1	AKP	41,7	47,9
2	CHP	18,2	23,5
3	MHP	10,5	14,3
4	DTP	5,2	4,2
5	DP	10	2,3
6	SP	4	3,7
7	DSP	2,1	1,6
8	GP	2,6	0,0
9	Diğer P	5,8	2,5
10	Toplam	100	100,0

Büyükşehir Belediye Başkanı Seçimi			
Partiler		2004	2009
		Seçim	Anket
1	AKP	46,1	48,9
2	CHP	24,5	33,1
3	MHP	5,1	10,5
4	DTP	7,3	2,4
5	DP	5,4	1,0
6	SP	4	2,7
7	DSP	2,3	0,7
8	GP	3	0,0
9	Diğer P	2,3	0,7
10	Toplam	100	100,0

İl / İlçe ve Belde Belediye Başkanı Seçimi			
Partiler		2004	2009
		Seçim	Anket
1	AKP	40,2	44,6
2	CHP	20,7	24,6
3	MHP	10,1	14,0
4	DTP	4,7	4,3
5	DP	9,4	3,0
6	SP	4,8	4,8
7	DSP	1,9	2,1
8	GP	2,4	0,0
9	Diğer P	5,7	2,7
10	Toplam	100	100,0

Milletvekili Seçimi			
Partiler		2007	2009
		Seçim	Anket
1	AKP	46,6	51,8
2	CHP	20,9	22,9
3	MHP	14,3	13,2
4	DTP	5,2	4,4
5	DP	5,4	1,6
6	SP	2,3	3,0
7	DSP		1,2
8	GP	3	0,1
9	Diğer P	2,2	1,6
10	Toplam	100	99,9